
ศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์*
A STUDY OF THE ADMINISTRATIVE CONDITION OF
THE SUNDAY BUDDHIST SCHOOL

[1]พระสมุห์โกมิน จันทาโก (อินทร์อยู่) Phrasamu Komin Chanthapho (Inyoo), [2]อินธา ศิริวรรณ
Intha Siriwan, [3]พระมหาสมบัติ ธนปญโญ PhramahaSombat Dhanapaño

[1] [2] [3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: koinyoo1@gmail.com

Article Received: January 25, 2020, Revised: February 05, 2020, Accepted: February 09, 2020

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เอกสารและการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 109 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน คือ หลักสูตร การบริหาร การวัดผลประเมินผล ครูสอน นักเรียน การเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, ครูสอน, หลักสูตร, นักเรียน, การเรียนการสอน, แหล่งเรียนรู้, โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ABSTRACT

The objective of this research article was to study the administrative condition of the Sunday Buddhist School. The research methodology was analyzing the documents and using a questionnaire for a sample of 109 teachers in the Sunday Buddhist School by opening the Krejcie and Morgan's tables. The research tools were questionnaires and data analysis by using percentage, mean, and standard deviation and it was presented in a tabular form with captions. The results showed that the overall of administrative condition of Sunday Buddhist School was at a high level, and when considering each aspect, it was found that all 7 aspects were at high levels, namely curriculum, administration, evaluation, teachers, students, teaching and learning, and learning resources.

Keywords: Administration, Teachers, Curriculum, Students, Teaching and Learning, Learning Resources, Sunday Buddhist School

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

บทนำ

ประเทศไทยมีแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 เป็นแผนระยะยาว 20 ปี มาเป็นแผนยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ต่อมา ได้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนา มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางด้านปัญญาและจิตใจ ระบบศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีและบทบาทการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสมแก่สังคมไทย

เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทำให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วจนก่อเกิดปัญหาหลายด้าน รวมทั้งปัญหาเสื่อมโทรมจากระบบคุณค่าทางศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมของชาติ ความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคนไทย ดังที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ก่อปัญหาสังคมในการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า ประเทศไทยเราดูเหมือนมีปัญหามากขึ้นและมีสิ่งที่ไม่ดีไม่งามเกิดขึ้นมากมาย เน้นการพัฒนาประเทศแบบตะวันตกมากเกินไป โดยเฉพาะเน้นด้านวัตถุและเทคโนโลยี ส่วนการพัฒนาจิตใจนั้นตกต่ำไม่สมดุลกัน ฉะนั้น จากการพัฒนาที่ผิดพลาดไป ประเทศไทยต้องหันมาพัฒนาจิตใจกันให้มากขึ้นเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมมากมายและความเสื่อมทางศีลธรรม โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ทุกฝ่ายต่างเรียกร้องให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในสังคมไทย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2561)

โรงเรียนพุทธศาสนาวินายก เป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนของชาติ เพื่อให้ประพฤติปฏิบัติชอบตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา มีความเคารพเทิดทูนประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไว้ไม่ให้เสื่อมสลายไป เพราะชนชาติใดก็ตามหากไม่มีประเพณีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ความเป็นชาติของเขาก็ไม่มี โรงเรียนพุทธศาสนาวินายก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในขณะที่ยังคงอยู่ในภาวะวิกฤตทางศีลธรรม จึงเป็นเหตุให้ส่วนราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องประชุมปรึกษากันเพื่อแก้ปัญหาเรื่องนี้ (โรงเรียนพุทธศาสนาวินายก, 2550)

ที่ผ่านมา การดำเนินงานของโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกหลายแห่งประสบปัญหา มากมายในการดำเนินงาน จากผลการวิจัยของ สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม พบว่า การจัดการศึกษาของ โรงเรียนพุทธศาสนาวินายกในปัจจุบัน ยึดกรอบการเรียนการสอนแบบโรงเรียนที่มีลักษณะตายตัว ทำให้ไม่สามารถดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และยังก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการทั้งในด้านการบริหารที่เป็นสาขาโรงเรียนทั่วประเทศยังขาดการต่อเนื่องในการบริหาร ด้านหลักสูตรยังขาดความทันสมัย ด้านครูสอน อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสามเณรที่เข้ามาสอนด้วยศรัทธา แต่อาจจะขาดความรู้เรื่องเทคนิควิธีการสอนจิตวิทยาการสอน และอาจจะมีข้อจำกัดหลายประการ นักเรียนมีแนวโน้มจำนวนนักเรียนที่มาลงสมัครเรียนน้อยลง จากสภาพเศรษฐกิจครอบครัว และสะท้อนถึงความสนใจของเด็กเยาวชนต่อการศึกษาพระพุทธศาสนาที่น้อยลง ด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังยึดหลักตามกรอบการเรียนการสอนแบบตายตัว มักไม่สอดคล้องกับเป้าหมาย หลักการ ด้านการวัดผลประเมินผลส่วนใหญ่ความรู้ตามหลักสูตร ด้านแหล่งเรียนรู้ ขาดสถานที่ และปัจจัยในเรื่องสื่อและอุปกรณ์ในการเรียนการสอนมี

ผลต่อการเข้าศึกษาของนักเรียน ซึ่งเป็นเหตุทำให้แนวโน้มของจำนวนโรงเรียนสาขาลดลงและจำนวนนักเรียนที่ลดลงด้วย (สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2550)

ถึงกระนั้น อัตราจำนวนผู้เรียนจบตามหลักสูตรของโรงเรียนตามระยะเวลาการศึกษาแต่ปี จากการสอบถาม จำนวนผู้สมัครเข้าเรียนในระยะแรก ประกอบกับอัตราจำนวนที่ไม่แน่นอนในแต่ละปี ทำให้โรงเรียนไม่สามารถวางแผนอัตรากำลังบุคลากรให้เหมาะสมได้ เพราะมีครูผู้สอน จำนวน 58 ท่าน สัดส่วนจำนวนครู 1 ท่านต่อนักเรียน 21 คน และจำนวนนักเรียนจะลดลงเรื่อยๆ เปรียบเทียบปีการศึกษา 2560-2561 นักเรียนลดลง 344 คน คิดเป็น 29% ทั้ง 4 สาขา ในช่วงท้ายของการเรียนการสอนส่งผลให้โรงเรียนสามารถควบคุมดูแลคุณภาพการศึกษาและประเมินผลการพัฒนาของเด็กเยาวชนได้อย่างไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย (โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์, 2562)

จากการวิจัยเกี่ยวกับศูนย์พระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์พบสภาพปัญหาหลายประการ เช่น งานวิจัยของพระใบฎีกาสารชัย ชินวโร (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารศูนย์พระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ในแต่ละด้าน พบจุดอ่อน ปัญหาอุปสรรคที่ควรพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ดังนี้ ด้านวิชาการจัดหลักสูตรให้มีเนื้อหาชัดเจนและนำไปใช้ได้จริง ด้านงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้ตรงกับความต้องการ ด้านบุคลากรสนับสนุนบุคลากรให้มีการศึกษาที่สูงขึ้นและ ด้านการบริหารงานทั่วไปส่งเสริมสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน และงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธมฺมกโม (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการ ผู้สอนขาดความรู้ ความชำนาญ ขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย ด้านการบริหารงบประมาณ ได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ต้องขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภายนอกมาใช้จ่าย ด้านการบริหารบุคคล พระวิทยากร และครูผู้สอนไม่เพียงพอ ขาดความชำนาญในการสอน ด้านการบริหารงานทั่วไป ในส่วนของอาคารที่ใช้ในการเรียน การสอนส่วนมากจะใช้ศาลาการเปรียญ พระอุโบสถ และห้องเรียนของโรงเรียนภายในวัด งบประมาณสนับสนุนในด้านนี้ยังไม่เพียงพอ ขาดผู้ให้ความร่วมมือสนับสนุนในการดำเนินงานอย่างจริงจัง แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารการจัดการสู่ความเป็นเลิศสำหรับโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ให้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงจะต้องทำการวิจัยเรื่องศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ให้มีระบบและเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 4 สาขา ได้แก่ 1) โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ ท่าพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 2) โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วังน้อย อำเภอน้อย พระนครศรีอยุธยา 3) โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขาโรงเรียนวัดสวนส้ม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ 4) โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขา

โรงเรียนวัดไตรสามัคคี อำเภอบางเมืองใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 109 ท่าน และใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับของ Likert (1967)

3. การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบประเด็นคำถาม เนื้อหาสาระ ให้ความครอบคลุมสอดคล้องกับกรอบแนวคิด 2) นำแบบสอบถามปลายเปิด เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับกรอบแนวคิด แล้ววิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 3) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .966 จากนั้นทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลขบันทึกลงในโปรแกรมการวิจัยทางสถิติ ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ข้อมูลสภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ และค่าร้อยละ และข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วยการทำวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ใช้สอบถาม แบ่งเป็น 7 ด้าน ได้แก่ การบริหาร หลักสูตร ครูสอน นักเรียน การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ในภาพรวม

สภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ในภาพรวม	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1. การบริหาร	4.09	0.80	มาก	2
2. หลักสูตร	4.11	0.70	มาก	1
3. ครูสอน	4.03	0.68	มาก	4
4. นักเรียน	3.99	0.78	มาก	5
5. การเรียนการสอน	3.94	0.73	มาก	6
6. แหล่งเรียนรู้	3.59	0.94	มาก	7
7. การวัดผลประเมินผล	4.08	0.77	มาก	3
ภาพรวม	3.98	0.65	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ในภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านบริหาร ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านครูสอน ด้านนักเรียน ด้านการเรียนการสอน และด้านแหล่งเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

สภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ด้านที่ 1 ด้านการบริหาร ในภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า มีการประชุม ปรึกษาหารือเป็นประจำ มีนโยบายที่ชัดเจนในการนำไปปฏิบัติงาน มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ และข้อสุดท้าย คือ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

สภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตร ในภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า หลักสูตรมีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการดำเนินชีวิต หลักสูตรความเหมาะสม สอดคล้องกับการรักษาพระพุทธศาสนา หลักสูตรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียน หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และข้อสุดท้าย คือ มีหลักสูตรมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

สภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ด้านที่ 3 ด้านผู้สอน ในภาพรวมพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า ครูผู้สอนให้คำแนะนำในการกำหนดแนวทางการสอน กิจกรรมการเรียน การสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ครูผู้สอนมีการอธิบายและยกตัวอย่างที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนเข้าใจและตั้งใจเรียน ครูผู้สอนสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ทำให้นักเรียนได้ ครูผู้สอนเข้าใจในการสอน สอนสนุกและทำให้นักเรียนสนใจที่จะเรียน และข้อสุดท้าย คือ ครูผู้สอนมีเทคนิคการสอนและใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยทำให้นักเรียนอยากมาเรียน

สภาพการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวินอาทิตย ด้านที่ 4 ด้านนักเรียน ในภาพรวมพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า มีพื้นฐานความรู้ที่เพียงพอต่อการศึกษา มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการศึกษา มีความเข้าใจในระบบและหลักสูตร ได้รับการสนับสนุนและอุปถัมภ์อย่างเพียงพอ และข้อสุดท้าย คือ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา

สภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ด้านที่ 5 ด้านการเรียนการสอน ในภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า มีการบูรณาการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอน มีการออกแบบการเรียนการสอนชวนให้เกิดความน่าสนใจ มีการออกแบบการเรียนการสอน ชวนให้เกิดความน่าสนใจ และข้อสุดท้าย คือ มีปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนที่เพียงพอ

สภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ด้านที่ 6 ด้านแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า มีสถานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน มีแหล่งสืบค้นอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ มีเทคโนโลยี การศึกษาที่เหมาะสม มีหนังสือเสริมหลักสูตรที่เพียงพอ และข้อสุดท้าย คือ มีวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน การสอนที่เพียงพอ

สภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ ด้านที่ 7 ด้านการวัดผลประเมินผล ในภาพรวม พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากข้อที่มีการปฏิบัติมากไปหาน้อย พบว่า มีการวัดและประเมินผลในรอบปีชัดเจน มีการประเมินผลการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการกำหนด เป้าหมายในการสอนแต่ละครั้ง มีกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และข้อสุดท้าย คือ มีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตรทั้งเรื่องความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยมาเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ มีประเด็นใน การอภิปรายผลโดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน มีด้านบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้านวัดผลประเมินผล ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการ บริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาแต่ละ รายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวนอาทิตย์ อยู่ในระดับเห็น ด้วยมากทั้ง 7 ด้าน จึงสรุปการอภิปรายผลในประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหาร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุดในด้านนี้ คือ มีการประชุม ปรึกษาหารือเป็นประจำ แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนได้วางแผนและโครงสร้าง การบริหารไว้อย่างชัดเจน ในการรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ ในการจัดการศึกษา ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในแต่ละ โรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุชาติ ธมมาโม (2561) ที่ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่ต้องการ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต้องทำการพัฒนารูปแบบบนพื้นฐานการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน เช่น คือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วม 4 ด้าน เช่นกัน คือ 1) ร่วมตัดสินใจ 2) ร่วมปฏิบัติ 3) ร่วมรับประโยชน์ 4) ร่วมประเมินผล กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน ผู้เรียน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และจากการ วิเคราะห์เอกสารรายงานการจัดการศึกษา สรุปว่า โครงสร้างการบริหารของโรงเรียน มีรูปแบบที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน การบริหาร และการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบในการดำเนินงานการศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารของแต่ละโรงเรียน ส่วนในเรื่องการพัฒนาบุคลากรอย่าง ต่อเนื่อง มีความคิดเห็นน้อยที่สุดในด้านนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่เข้ามารับหน้าที่บริหารงานทางด้านแหล่ง

เรียนรู้นั้นยังมีการพัฒนาและฝึกอบรมให้เข้าใจในหลักของการบริหารที่ยังน้อยจึงทำให้ ผู้บริหารและครูสอนขาดความรู้ ความชำนาญ ขาดเทคนิควิธีการสอนที่ทันสมัย

2. ด้านหลักสูตร โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรของการศึกษาของโรงเรียนนั้นไม่ได้รับการปรับปรุงมาเป็นเวลานานมาก ส่วยมากหลักสูตรจะเป็นที่เป็นเนื้อหา ทำให้ไม่ได้รับความสนใจที่ศึกษา ซึ่งการศึกษาปัจจุบันนั้นต้องมีหลักสูตรหลายรูปแบบมีรวบรวมไว้อยู่ทุกศาสตร์ แต่ถ้านักเรียนนักศึกษาไม่สนใจก็จะหาประโยชน์ไม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระใบฎีกาสรชัย ชินวโร (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนให้เยาวชนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม กับการมีแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ตรงกับความต้องการ หลักสูตรโรงเรียนควรกำหนดหลักสูตรให้ชัดเจน โดยกำหนดระยะเวลาการศึกษาแต่ละหลักสูตรให้ชัดเจน เนื้อหาวิชาควรปรับปรุงให้ทันสมัยเอื้ออำนวยต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และควรเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาของหลักสูตรกับสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งใช้เทคโนโลยีมาช่วยสอน การวัดผลควรปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากล

3. ด้านครูสอน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ครูผู้สอนมีเทคนิคการสอนและใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยทำให้นักเรียนอยากมาเรียนแสดงให้เห็นว่า ผู้สอนต้องมีทักษะและความสามารถในการสอนต่างๆ ให้เหมาะสมกับบริบท โดยมีการสอบถามและสัมภาษณ์ครูสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Eun S. (2002) ที่ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูประกอบด้วยตัวแปรต่าง ได้แก่ การเตรียมการสอนของครู การใช้สื่อการสอนของครู การวัดและประเมินผลของครู บรรยากาศในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรงแก่นักเรียน ความสัมพันธ์ครูและนักเรียน ประสบการณ์ในการสอนของครู บุคลิกภาพของครูผู้สอน เจตคติต่อการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูภายในโรงเรียน สภาพเศรษฐกิจของครู ขวัญและกำลังใจของครูกลยุทธ์ด้านกระบวนการเรียนการสอน และกลยุทธ์การสร้าง ความเข้าใจอาจารย์ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ คือ การเพิ่มการเชิดชูเกียรติและให้รางวัลอาจารย์ทางด้านการสอน การปรับปรุงพื้นฐานความรู้นักศึกษา การปฏิรูปการบริหารจัดการคณะครุศาสตร์ให้มีความคล่องตัว การจัดตั้งศูนย์สื่อวัสดุอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์ การจัดหลักสูตรที่หลากหลาย จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีม

4. ด้านนักเรียน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา แสดงให้เห็นว่า การเรียนด้านพระพุทธศาสนาของนักเรียนมาจากหลายโรงเรียน อาจจะมีหลากหลาย ในการเรียนการสอนจึงต้องบูรณาการให้เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Romine, Stephen (1975) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูสอนต้องเตรียมความพร้อมดังนี้ 1) ด้านการเตรียมการสอน มีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ชี้แจงให้ผู้เรียนรู้ถึงวัตถุประสงค์และเรื่องอำนวยความสะดวก รวมทั้งแนะนำหนังสืออ้างอิงต่างๆ 2) ด้านผลการสอนที่ผู้เรียนได้รับ ผู้เรียนต้องได้รับประโยชน์สมควรตามความตั้งใจจากวิชาที่เลือกเรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนและลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง 3) ด้านการเสนอเนื้อหา เช่น พูดหรืออธิบายชัดเจน ใช้คำถามและกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด สามารถใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา 4) ด้านการประเมินผล การนำข้อมูลย้อนกลับและเสริมแรงทางการเรียน เช่น มีการทำรายงานผลการเรียนภาคปฏิบัติหรือผลการทดสอบ เมื่อตรวจสอบแล้วจะต้องรีบแจ้งให้ผู้เรียนทราบทันที

5. ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นที่น้อยที่สุด คือ มีปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนที่เพียงพอ แสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนด้านงบประมาณซึ่ง

เป็นหัวใจหลักในการบริหารการจัดการสถานศึกษาและโรงเรียน จึงทำให้กระบวนการบริหารงาน ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านบุคคล 3) ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานทั่วไป มีปัญหาไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภาณุวัฒน์ ปฎิภาณเมธี (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัญหากระบวนการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดลำปาง สามารถแบ่งออกได้ 3 ส่วน คือ 1) ปัญหาด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องจากการสรรงบประมาณไม่เพียงพอจึงทำให้การบริหารการจัดการที่กล่าวมาข้างต้นไม่มีประสิทธิภาพและสิทธิผล

6. ด้านแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีความคิดเห็นที่น้อยที่สุดคือ มีวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่เพียงพอ แสดงให้เห็นว่า แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนยังไม่เพียงพอต่อการค้นคว้าสำหรับนักเรียน ซึ่งในยุคปัจจุบันการเรียนรู้มีหลากหลาย มีสื่อการเรียนการสอนทางเทคโนโลยีสารสนเทศมากมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาบรรจง จนทศุตโต (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้า มีอาคาร สถานที่เพียงพอ มีบุคลากรที่ทำเสียสละ มีหลักสูตร ภาวะเยียบ มีวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนและงบประมาณ ด้านกระบวนการ มีโครงสร้างการบริหารที่มีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การวัดผลและประเมินผล กิจกรรมสนับสนุนที่หลากหลาย ผลผลิต มีการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา การนำไปใช้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน (ภาวนา 4) และมีผลกระทบต่อบ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

7. ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และข้อที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดของด้านนี้ คือ มีการวัดผลประเมินผลในรอบปีที่ชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสอบวัดผลและการตรวจในแต่ละปีนั้น มีกำหนด วัน เวลา สถานที่ ที่ชัดเจน ดำเนินการมาตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาพร้อมกันทั่วประเทศ สิ่งที่โรงเรียนต้องเพิ่มเติมต้องที่การวัดผลประเมินผลโดยทั้งด้านกาย วาจา ใจ เน้นพฤติกรรมและการแสดงออก โดยให้โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พระสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้เกิดรูปแบบการบริหารการจัดการ ผู้ที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียน ส่งเสริมให้เกิดความสุขในการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรรัตน์ ทองพินิจ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการส่งเสริมความสุขสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมและให้โอกาสแก่นักเรียนในการเลือกเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียนแต่ละคน รูปแบบนี้สร้างบรรยากาศแห่งความพึงพอใจในการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสุขเพิ่มขึ้น 2) รูปแบบการส่งเสริมความสุขสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นรูปแบบความสุขตามหลักพุทธธรรมโดยมีพระสงฆ์ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ร่วมกับชุมชนที่มีความเข้มแข็งให้ความร่วมมือและสนับสนุนด้วยสาระสำคัญพื้นฐานที่ปฏิบัติคือ ใช้เมตตากรุณาและกายภาวนา เป็นการปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงพุทธศาสนา การฝึกตนแบบกายภาวนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอช่วยให้ครูอาสาสมัครและนักเรียนมีการพัฒนาทางกายดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด คือสามารถควบคุมการบริโภคเทคโนโลยีสมัยใหม่และมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เช่นในเรื่องการเลือกบริโภคเทคโนโลยีสมัยใหม่ การฝึกตนแบบกายภาวนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจะสามารถช่วยให้ชุมชนพัฒนา เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทางความคิดเพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารการจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เป็นการศึกษาเฉพาะด้านจริยธรรม คุณธรรม แก่เด็กและเยาวชน เน้นการศึกษาด้านการบริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม โดยมีการบริหารการจัดการ การดำเนินนโยบายการบริหารจัดการในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่มีหลักเกณฑ์กระบวนการการดำเนินงานในการจัดการศึกษา และมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประสบ

ความสำเร็จและนำไปสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมายและสามารถนำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานภายในและภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหาร การบริหารจัดการโรงเรียนแบบวัด บ้าน โรงเรียน (บวร) 2) ด้านหลักสูตร การมีส่วนร่วมการบริหารหลักสูตร 3) ด้านครูสอน ครูมีลักษณะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 4) ด้านนักเรียน การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดี เก่ง มีความสุข 5) ด้านการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนการวิจัยบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ 6) ด้านแหล่งเรียนรู้ สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาไทย 7) ด้านการวัดผลประเมินผล การประเมินผลแบบกัลยาณมิตร อันจะทำให้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการบริหารงาน และการเรียนการสอนตามพันธกิจของโรงเรียน คือการให้วิชาการแก่เยาวชนบุคคลทั่วไป และเป็นการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนของชาติให้มีความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาปัญญา และจิตใจให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี มีประสิทธิภาพ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านการบริหาร พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เหตุนั้น โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ ได้เข้าอบรม สัมมนาและการศึกษาดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 ด้านหลักสูตร พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ มีหลักสูตรมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เหตุนั้น โรงเรียนควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและควรพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้เป็นแบบเรียนแล้วรู้สึกสนุก หลักสูตรควรบูรณาการ มีความสอดคล้องกับสังคม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.3 ด้านผู้สอน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ ครูผู้สอนมีเทคนิคการสอนและใช้สื่ออุปกรณ์การสอนที่ทันสมัยทำให้นักเรียนอยากมาเรียน เหตุนั้น โรงเรียนควรพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะเทคนิคด้านการสอนวิธีสอน มีความเข้าใจจิตวิทยาของผู้เรียน มีประสิทธิภาพ ทำให้นักเรียนเก่ง มีความรู้ มีความสามารถทุกคน มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์สื่อการสอนข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

1.4 ด้านนักเรียน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าศึกษา เหตุนั้น โรงเรียนควรมีการอบรมผู้เรียนให้พัฒนาตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การเรียนตามหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจแล้วเข้าสู่การปฏิบัติเพื่อจะได้ปฏิบัติได้ถูกต้อง จะเกิดผลเป็นปฏิเวธทางการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนา

1.5 ด้านการเรียนการสอน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ มีปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนที่เพียงพอ เหตุนั้น โรงเรียนควรมหาแหล่งทุน หรือผู้สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอต่อการเรียนการสอน

1.6 ด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ มีวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอนที่เพียงพอ เหตุนั้น โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอน นวัตกรรมการเรียนรู้ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

1.7 ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติสุดท้าย คือ มีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับหลักสูตรทั้งเรื่องความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ เหตุนั้น โรงเรียนควรมีการวัดผลประเมินผล ตามความรู้ ความสามารถให้ดูตามสภาพความจริงนักเรียนทำได้อย่างไรโดยสังเกตจาก ทางกาย ทางวาจา ทางใจ เน้นการวัดผลการปฏิบัติ ติดตามนักเรียนไปถึงบ้าน มีการให้ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมการประเมินผล สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารจัดการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อพัฒนาให้เกิดนวัตกรรมในการบริหารโรงเรียน

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). วิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พระใบฎีกาสรชัย ชินวโร (ศักดิ์ ประเสริฐพร). (2559). ยุทธศาสตร์การบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาบรรจง จันทคุตโต. (2550). **คุณภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภาณุวัฒน์ ปฏิภาณเมธี. (2556). **การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดลำปาง**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุชาติ ธรรมกามา. (2561). **การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์. (2550). **อนุสรณ์ 50 ปี และพิธีมอบประกาศนียบัตร วุฒิบัตร เกียรติบัตร และทุนการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์. (2562). **งานมอบประกาศนียบัตร วุฒิบัตร เกียรติบัตร และทุนการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2561). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลบอลคิดทอง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2550). **รูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุไรรัตน์ ทองพินิจ. (2561). **รูปแบบการส่งเสริมความสุขสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีนิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Eun, S. (2002). Contextual Autonomy in EFL Classrooms: A Critical Review of English Teaching Methods in South Korea. **Dissertation Abstracts International**. 62(11).
- Likert, Rensis. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. in Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein Martin. New York: Wiley & Son.
- Romine, Stephen. (1975). Student and Faculty Perceptions of an Effective University Instructional Climates. **The Journal of Education Research**. 68(6). 139-143.